

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

13 Mart 2012 Salı

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

13 Mart 2012 Salı

---0---

K O N U

Sayfa

“Kadın Erkek Fırsat Eşitliği ve Anayasa” konulu alt komisyon çalışmasında Sivil Toplum Kuruluşları temsilcilerinin sunumu

1:14

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:14
Av. Nedra KUBİLAY (KEFEDER Başkanı)	1, 3:5
Berrin SÖNMEZ (Başkent Kadın Plat.Der.Dönem Bşk.)	1, 5:6, 13:14
Jülide SARIEROĞLU (HAK-İŞ Konfede.Kadın Kom.Bşk.)	1, 6:9, 14
Pınar ÖZCAN (HAK-İŞ Konfede.Kadın Kom.Üyesi)	1
Melike ÖZMEN (HAK-İŞ Konfede.Kadın Kom.Üyesi)	1
Tuğba BALCI (HAK-İŞ Konfede.Kadın Kom.Üyesi)	2
Beyhan KARABABA (HAK-İŞ Konfede.Temsilcisi)	2
Leyla POLAT (Türkiye KAMU-SEN Kad.Kom.Başkanı)	2, 2:3
Av. Gamze KARADUMAN (TBB Temsilcisi)	2
Av. Yağmur SAĞKAN (TBB Temsilcisi)	2
Av. Özge KÖKSAL (TBB Temsilcisi)	2, 9
Av. Gizem SÖZENOĞLU (TÜSİAD Medisile İliş.Uzm.)	2
Eray AKDAĞ (TÜSİAD Ank.Dai.Tem.ve TÜSİAD TBMM İliş.Sorumlusu)	2, 9:10
Cengiz DELİBAŞ (Türkiye İşveren Send.Konf.Danışmanı)	2
Av. Derya KARADEMİR (Türkiye İşveren Send.Konf.)	2, 10:12
Nurşen YAPICI (Marmara Grubu Vakfı Adına Sayıştay Onursal Dai.Bşk.)	9
Selen DOĞAN (Uçan Süpürge Derneği Temsilcisi)	12
Sevna SOMUNCUOĞLU (Uçan Süpürge Der.Temsilcisi)	12:13
Dilek YÜKSEL (Tokat)	13
Mehmet Kasım GÜLPINAR (Şanlıurfa)	13
TOBB Temsilcisi	14

Açılma Saati: 15.26

Kapanma Saati: 16.48

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU

13 Mart 2012 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.26

BAŞKAN: Canan CANDEMİR ÇELİK

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, sivil toplum kuruluşlarımızın çok değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Bugün Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun alt komisyonu olarak kadın erkek fırsat eşitliği açısından Anayasa çalışmalarımızın bir toplantısını daha gerçekleştiriyoruz. Bugüne kadar akademisyenlerimizle kamu kurum ve kuruluşlarımızla çok verimli toplantılar yaptık. Bugün de sivil toplum kuruluşlarımızın siz değerli temsilcileriyle bir aradayız. Bunun öncesinde bütün sivil toplum kuruluşlarımıza, sizlerin de eline geldiği üzere, çalışmalarımızla ilgili bilgi verdik ve sizlerin çalışmalarından istifade etmek istediğimizi belirten bir yazı gönderdik. Sizler de bu davetimize icabet ettiniz ve gerçekten önerilerinizi yazılı olarak bize bildirdiniz. Biz de bunun çerçevesinde sizleri buraya davet ederek bire bir dinlemenin hem komisyonumuzda hem hep birlikte dinlemenin daha faydalı olacağını düşündük. Tekrar geldiğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Toplantıya başlamadan önce hangi sivil toplum kuruluşunu temsil ettiğinizi ve isminizi söyleyerek başlarsak, ondan sonra tekrar sunumlar için sırayla söz alalım istiyorum.

Buyurun.

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ DERNEĞİ (KEFEDER) BAŞKANI AV. NECLA KUBİLAY - Ben Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Derneği KEFEDER' i temsilen geldim Sayın Vekilim.

Öncelikle yeni Anayasa için biz STK' lara böyle bir fırsat verdiğiniz için çok teşekkür ederim şahsım ve KEFEDER adına. Bu fırsatı veren Fırsat Eşitliği Komisyonuna çok teşekkürlerimi arz etmek istiyorum ve hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Tekrar sunum için başa döneceğiz.

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ DERNEĞİ (KEFEDER) BAŞKANI AV. NECLA KUBİLAY - Ben teşekkür ederim.

Tekrar saygılarımı sunuyorum.

Efendim, biz KEFEDER olarak...

BAŞKAN – Devam edelim, bir tanışma yapalım, ondan sonra sizden başlayacağız tekrar.

Buyurun.

BAŞKENT KADIN PLATFORMU DERNEĞİ DÖNEM BAŞKANI BERRİN SÖNMEZ – Biz kadın hakları alanında kadının güçlendirilmesi ve her alanda kadın katılımının artırılması üzerine 1995' ten bu yana çalışan bir derneğiz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim, sağ olun.

Buyurun.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ BAŞKANI JÜLİDE SARIEROĞLU – Biz toplantıyla ilgili telefon açtığımızda bilgi almak için heyet olarak gelebileceğimiz söylendi. O nedenle Hak-İş Kadın Komitesindeki 4 arkadaşla birlikte toplantıya katıldık, kendilerini de tanıtacaklar.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Jülide Hanım.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ ÜYESİ PINAR ÖZCAN - Hak-İş Konfederasyonu Kadın Komitesi üyesiyim aynı zamanda Öz İplik-İş Sendikası Kadın Komitesi Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ ÜYESİ MELİKE ÖZMEN – Herkese merhaba.

Hak-İş Konfederasyonu Kadın Komitesi üyesi ve aynı zamanda Hizmet-İş Sendikası Kadın Komitesi Başkan Yardımcısıyım.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Melike Hanım.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ ÜYESİ TUĞBA BALCI - Hak-İş Konfederasyonu Kadın Komitesi üyesiyim ayrıca Öz Gıda-İş Sendikası Kadın Komitesi Başkaniyim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Tuğba Hanım.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ BEYHAN KARABABA – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

TÜRKİYE KAMU-SEN KADIN KOMİSYONLARI BAŞKANI LEYLA POLAT – Türkiye KAMU-SEN Kadın Komisyonları Başkaniyim, aynı zamanda Türk Sağlık-Sen Genel Başkanı olarak görev yapıyorum.

Sayın Vekilim, bu toplantı için öncelikle çok teşekkür ediyorum ancak zamanımız çok kısıtlı. Benim saat 16.00'da bir randevumuz var Sağlık Bakanlığı Müsteşarıyla. O nedenle erken ayrılmak zorundayım.

Öncelikle teşekkürlerimi belirtmek istiyorum. Bu konuyla ilgili, Anayasa'yla ilgili de bizim bir çalıştayımız oldu. Onunla ilgili de bir kitapçığımız var. Ben sizlere onu takdim ayrılmak istiyorum beni bağışlarsanız.

BAŞKAN – Tabii, olur.

TÜRKİYE KAMU-SEN KADIN KOMİSYONLARI BAŞKANI LEYLA POLAT – Bu toplantılara katılmaktan da çok memnun oluyoruz, çok çok teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim. İsterseniz tanışma bittikten sonra ilk sözü size verdim Necla Hanıma ondan sonra söz verelim.

TÜRKİYE KAMU-SEN KADIN KOMİSYONLARI BAŞKANI LEYLA POLAT – Peki teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ederim.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. GAMZE KARADUMAN – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Avukat Hanım.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. YAĞMUR SAĞKAN – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE KÖKSAL – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

TÜSİAD MECLİSLE İLİŞKİLER UZMANI AV. GİZEM SÖZENOĞLU – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, hoş geldiniz.

TÜSİAD ANKARA DAİMİ TEMSİLCİSİ VE TÜSİAD TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İLİŞKİLER SORUMLUSU ERA Y AKDAĞ – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Eray Bey.

TÜRKİYE İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU DANIŞMANI CENGİZ DELİBAŞ – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

TÜRKİYE İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU AV. DERYA KARADEMİR – (Kendini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Buyurun sizi dinleyelim.

TÜRKİYE KAMU-SEN TEMSİLCİSİ LEYLA POLAT – Bu Kadın Erkek Fırsat Eşitliğiyle ilgili daha önceki kurumlarda da birçok çalışmaya da katıldık. Orada da görüşlerimizi belirttik. Bu Anayasa'da bizim KAMU-SEN olarak en çok istediğimiz hanımlarımızın kesinlikle ve kesinlikle eşit haklara sahip olması. Özellikle kamuda çalışan hanımlarımızın çok büyük sıkıntıları var kamuda görev alma konusunda. Üst düzey yöneticilikte özellikle en büyük sıkıntılarımız orada. Alt kademede çok sıkıntı yok ama üst düzeyde, bir genel müdür düzeyinde, bir genel müdür yardımcısı düzeyinde şu anda bile vekil sayımız çok az, 1 tane valimiz var. İstiyoruz ki biz de bu konularda hanımlar olarak bu fırsat eşitliğinden faydalanalım. Bu sıkıntıların giderilmesini istiyoruz öncelikle.

Görüşlerimiz doğrultusunda yine bir çalışma yaptık. Şu anda elinizde kitapçıklarımız. Bir kurultay yapıldı Anayasa'yla ilgili. Bayağı uzun süreli bir çalışma oldu. İnşallah sizlere de faydalı olacağını düşünüyoruz. Bu şekilde takdim ettik.

Teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN – Aldık kitapçığımızı. Yazılı olarak da zaten önerilerinizi almıştık.

Teşekkür ederiz, ayaklarınıza sağlık.

TÜRKİYE KAMU-SEN TEMSİLCİSİ LEYLA POLAT - Efendim, ayrılmanda bir sakınca yoktur.

BAŞKAN – Estağfurullah.

TÜRKİYE KAMU-SEN TEMSİLCİSİ LEYLA POLAT - Çok çok teşekkür ediyorum, kolay gelsin size.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Buyurun Necla Hanım.

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ DERNEĞİ (KEFEDER) BAŞKANI AV. NECLA KUBİLAY - Saygılarımı arz ediyorum.

Biz öncelikle yeni Anayasa’da yer almasını istediğimiz birtakım ilkeler var. Bu ilkeler biz yazılı olarak da bunları ayrıntılı bir şekilde ifade ettik. Bunların başında eşit fırsatlar geliyor. Eşitlik ve eşit fırsatlar ayrımı hakikaten çok önemli. Malumunuz yasada bir eşitlik var fakat fırsatlar verilmediği sürece hakikaten bununla ilgili tedbirler alınmadığı sürece eşitlik kavramı sadece kâğıt üzerinde kalacak. O nedenle eşit fırsatlar kavramının buna ister eşit fırsatlar deyin ister hak eşitliği deyin ister kadın erkek fırsat eşitliği şeklinde ifade edelim fırsat kavramının kadın erkek cinsiyet eşitliğini gerçekleştirme anlamında hakikaten Anayasa’da bu ifade adı altında yer alması çok çok önemli diye düşünüyorum çünkü bunun temelinde malumunuz cinsiyet eşitsizliği var. Cinsiyet eşitsizliği fırsat eşitsizliği meydana getiriyor. Dolayısıyla hem hak eşitliğine yani sadece eşitlik kavramına yer verirse hak eşitliğinin de fırsat eşitliğinin de ben gerçekleşmesi yönünde yeni Anayasa’da bir katkı sağlamayacağını düşünüyorum. Mutlaka fırsat eşitliği kavramına bir şekilde yer verilmeli. Bu adaletin iki cins arasındaki adaletin gerçekleşmesi için de çok önemli sayın vekillerim, değerli katılımcılar. Yani eşitliğin tam anlamıyla gerçekleşmesi için fırsat eşitliği kavramının yeni Anayasa’da yer alması çok önemli. Dediğim gibi toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesinde çok önemli çünkü fırsat eşitsizliğinin temelinde Sayın Vekilim, cinsiyet eşitsizliği var. Biz “Fırsat eşitliğine ilişkin devlet tedbir almakla yükümlüdür.” diye bir ibare koyduğumuz zaman Anayasa’ya hakikaten cinsiyet eşitliğini sağlama yönünde de bir katkı sağlamış olacak yeni Anayasa. Bu anlamda çok önemli. Hemen bir örnek vermek istiyorum. Afganistan’da “Kadın erkek eşittir.” diyor Anayasası fakat uygulamaya baktığımızda hakikaten içler acısı. Malumunuz son bir gelişmeyi aktarmak istiyorum: Ulemanın kadın aleyhine olan dehşet verici fikirlerini Hükümet malumunuz kabul etti. Fakat Anayasa’da “Kadın erkek eşittir.” diyor. Dolayısıyla eşit ve eşit haklar kavramı yeterli değil değerli katılımcılar çünkü eşitliğin hayata geçmesi için fırsat kavramının yer alması şart. Tıpkı genel fırsat eşitliği gibi kadın erkek fırsat eşitliği de eşitliğin bir türü ve doğal bir sonucu. Aslında bu genel eşitliğin bir doğal sonucu.

Sosyal adaletin gerçekleşmesinde değerli vekiller çok önemli fırsat eşitliği. Devlet eğer kendini sosyal devlet olarak kabul ediyorsa ve böyle tanımlıyorsa fırsat eşitliğine yeni Anayasa’da yer vermeli diye düşünüyorum. Kadınlarımızın layık olduğu konumda olması için fırsat eşitliğinin yer alması önemli çünkü kamusal alanda hakikaten azımsanmayacak bir fırsat eşitsizliği var. Sayın vekillerim, dolayısıyla eşit fırsatlar kavramının eşitliği hedeflediği için fırsat eşitliğinin Anayasa’da yer alması çok çok önemli ve elzem.

Bir diğer husus sayın vekillerim: Pozitif ayrımcılık kavramı. Pozitif ayrımcılık hepimizin bildiği üzere kadının cinsiyetinden ötürü kendisinden kuvvetli olan erkek karşısındaki mağduriyetini gidermek amacıyla ve eşitliği gerçekleştirmek amacıyla ortaya çıkarılmış bir ilke. CEDAW da bu konuda “Eğer bir eşitsizlik varsa devlet özel önlemler almalı.” diyor. Şimdi hakikaten uluslararası arenada Türkiye cinsiyet eşitliğine ilgisizmiş gibi bir imaj var yani sözleşmeyi imzalamış, onaylamış Türkiye fakat uygulamıyor gibi bir görüntü de çiziyor. Malumunuz sayın vekiller, pozitif ayrımcılığı âdeta tanımlamış CEDAW’ın 4’üncü maddesi. Dolayısıyla bu yükümlülüğümüzün, uluslararası anlamdaki bu yükümlülüğün yerine gelmesi anlamında da pozitif ayrımcılığın bu kelime olarak yani pozitif ayrımcılığı tanımlayacak pozitif ayrımcılık olarak anlayacağımız bir madde metni değil. Bu kavramın, pozitif ayrımcılık kavramının çünkü pozitif ayrımcılık eşitliği hedeflediği için, belki kulağa ayrımcılık hoş gelmiyor ama eşitliği hedeflediği için ve hakikaten gerçek anlamda adalet ve eşitliği cinsler arası amaçladığı için Anayasa’da yer almalı diye düşünülüyor KEFEDER olarak. Bu hakikaten çok önemli. Tam eşitlik için önemli, cinsiyet arası eşitlik için önemli, toplumsal kalkınma için önemli, toplumsal adalet için önemli.

Tabii cinsiyet eşitliği malumunuz sayın vekiller, değerli konuklar; bir toplumsal yara ve hastalık. Bu hastalık olduğu içindir ki bu fırsat eşitsizliği meydana getiriyor. Pozitif ayrımcılık ilkesi keşfedilmiş. Bence güzel bir keşif ve cinsiyet eşitliğiyle ilgili kafa yormaya başladık. Hakikaten bir fırsat eşitliği, eşitsizliği var ki sizler Parlamento çatısı altında bu komisyonu kurdunuz. Bizler KEFEDER olarak derneğimizi kurduk. Dolayısıyla, madem bu kadar önemli mutlaka fırsat eşitliği kavramı Anayasa’da yer almalı, pozitif ayrımcılık kavramı Anayasa’da yer almalı ve cinsiyet eşitliği kavramı yer almalı.

Sayın Başkanım, ben KEFEDER'i temsilen size sunduğumuz yazıda maddi metinlerinde önermiştik, onları tekrarlamak istemiyorum, vaktinizi almak istemiyorum.

Tabii eşit fırsatlar, fırsat eşitliği veya cinsler arası fırsat eşitliği kavramından sonra pozitif ayrımcılık ve nihayetinde cinsiyet eşitliği kavramının Anayasa'da yer alması çok önemli.

Sayın vekillerim, bu kavramlar takdir edeceğiniz üzere birbiriyle son derece bağlantılı ve birbiriyle âdete hepsi birbirinin doğal sonucu olarak ortaya çıkmış ve etkileşim hâlindeki kavramlar. Şimdi cinsiyet eşitsizliğini fırsat eşitsizliği meydana getiriyor. Fırsat eşitsizliği cinsiyet eşitsizliği ortaya çıkartıyor ve pozitif ayrımcılık denilen bir ilke ortaya çıktı bunlardan dolayı. Dolayısıyla sayın vekillerim, bu üç kavramın hakikaten çok elzem ve önemli. Hakikaten yeni Anayasa cinsiyet eşitliğine ve kadın erkek arasındaki adaletin gerçekleştirilmesinde doğrudan bir katkı sağlamak istiyorsa eğer bu kavramlara mutlaka yer vermeli.

Son olarak, ben aile içi adaletten bahsetmek istiyorum. Aslında konuşacak çok şey var Başkanım ama sürem kısıtlı olduğu için hakikaten ayrıntıya girmek istemiyorum. Gerçekten bunlar çok zengin ve dolu konular. Kısaca ben aile içi adaletten bahsedeyim.

Şimdi malumunuz olduğu üzere aile içi şiddetle mücadele son yıllarda bizim yasalarımıza ve gündemimize girmiş bir kavram. Malumunuz işte "Kocandır dövürde severde" deniyordu, karakola gittiği zaman "Mahremiyettir, gizlilik alanıdır, buna müdahale etmeyin" deniyordu. Ve kadın cinsiyet eşitsizliğinin doğal hukuku kadın aleyhine işlemeye devam ediyordu. Şimdi ve bununla ilgili koruma yasası çıktı, bununla ilgili önlemler alındı. Artık bununla ilgili çok rahat ve açık bir şekilde konuşuyoruz, tartışıyoruz. Bu hakikaten bir mahremiyet olmaktan çıktı. Şimdi, aile içi şiddet de önleyecek ölçüde hakikaten ve cinsiyet eşitsizliğini önleme anlamında aile içi adalet kavramının ben yeni Anayasa'da yer almasını öneriyorum. Hemen açmak istiyorum çok fazla uzatmadan. Şimdi aile içi adalet dediğimiz zaman tabii burada hemen bir örnek vermek istiyorum: Cinsiyete göre iş bölümü malum aile içinde hâlâ var. İki cins de çalışma hayatında, üretimde fakat cinsiyete göre bir iş bölümü kadın aleyhine hâlâ devam etmekte ve bu kadının terfi etme, yükselme, kariyer yapma, kendi işini, fabrikasını, okulunu kurma gibi birtakım alanlarda hakikaten yeterince zaman ve enerji ayıramamasına sebebiyet veriyor ve bir aile içi adaletsizlik meydana getiriyor. Bundan hep bahsediyoruz. Belki önemsenmiyor ama hakikaten önemli cinsiyete göre iş bölümü çok önemli. Sırf kadın olduğu için kadından beklenen. Örneğin: Ebeveyn sorumluluğu, aslında anne baba eşit yüklenmeli ama bu çalışsa da bu kadının üzerinde hakikaten kadına yapışmış bir sorumluluk. İki cins ortaya çıkardığı bir durum ama her ne hikmetse hep kadından bekleniyor, birçok sorumluluk olduğu gibi. Bu kamuya da yansımış cinsiyet eşitsizliği ailede başlayan, kadını erkeksi meslekler diye, çok bilinen şeyleri tekrar etmek istemiyorum. Hakikaten buna ben farkındalık çekmek istiyorum değerli katılımcılar, sayın vekillerim.

Şimdi aile içi adalet aile içi şiddetle önlemede etkili çünkü ebeveynler bu şekilde çocuklarını adil olma konusunda bilinçlenecekler. Cinsiyet eşitliği farkındalığı oluşacak. Hemen bir örnek vermek istiyorum: Mülkiyet hakkı Anayasa ve yasalarda kadınlara tanınmış ama uygulamaya baktığımızda hakikaten bir cinsiyet eşitsizliği var, aile içinde ayırım var Sayın Başkanım, cinsler arası ayırım var. Hemen şunu da ilave etmek istiyorum: Aile içi adalet sadece kadını ve çocuğu değil erkeği de kapsıyor. Eğer ebeveynler erkek aleyhine tıpkı aile içi şiddet gibi düşünün, aile içi şiddet yasası nasıl ki hem erkeğe -tabii çok az olmakla birlikte- yapılacak bir şiddetle de içeriyorsa aile içi adalet ve bununla ilgili devletin alacağı tedbir ve yasalar içinde de hakikaten burada erkek aleyhine bir eşitsizlik, ayrımcılık veya haksızlık yapılmışsa bu gündeme gelecek. Sadece kadın ve çocuğu değil bu, erkeği de koruyan bir ilke ve tedbir devletin uyması gerekli olduğu, tabii eğer kabul görürse. Şimdi kız çocuklarına mal verilmiyor takdir edeceğimiz üzere, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde. Mal gibi alınıp satılıyor hâlâ bu yüz yılda, günümüz Türkiye'sinde.

Çocuk gelinler var, gelin demek istemiyorum, küçük yaşta evlilikler diye değiştirmek istiyorum, meşrulaştırmış gibi olmasın. Hakikaten içler acısı, bu hâlâ devam ediyor. Bu, hep sayın katılımcılar, değerli vekillerim; aile içi adaletsizlikten kaynaklanıyor. Eğer toplumsal adaleti gerçekleştirmek istiyorsak bu aile içinde başlamalı. Toplum içinde cinsiyet eşitliğinin yerleşmesini istiyorsak bu aile içinde adaletin gerçekleşmesiyle olmalı diye düşünüyorum.

Cinsiyet eşitliğinde farkındalık kazanmadan tutun da haklarına Anayasa ve yasalardan kaynaklı haklarına uygulama, bu haklarına sahip olma ve koruma anlamında hakikaten bu ilkenin yerinde olacağını düşünüyorum. Bu ilke aynı zamanda sayın vekillerim -hemen toparlayacağım, fazla ayrıntıya girmek istemiyorum- aile içi adalet ilkesi boşanmaları da önleyecektir sayın vekillerim çünkü hemen bir örnek vermek istiyorum: Eşinin çalışmasına izin vermiyor, ne yapacak, boşansın mı? Ya da eşinin herhangi bir sosyal alanda etkinlikte bulunmasını, kişisel gelişimini tamamlamasını köstek eş. Şimdi yasada reis kavramı kalktı ama hâlâ doğal hukuku cinsiyet eşitsizliğini maalesef kadın aleyhine devam ediyor. Eğer erkek buna ket vuruyorsa kadın ne yapacak, hemen boşanacak mı? Ya da bir mülkiyet ayrımı var aile içerisinde. Kız çocuğu aleyhine olabilir bu, bu kadın aleyhine olabilir. Yani bunu çoğaltabiliriz, erkek aleyhine

de olabilir. Hemen boşayacak mıyız çünkü bunlar boşanma nedeni. Medeni Yasa' mıza göre bunlar hakikaten boşanma nedeni çünkü sosyal şiddet diyoruz bunlara, ekonomik şiddet diyoruz. Zaten fiziksel şiddetin temelinde cinsiyet eşitsizliği var, aile içi adaletsizlik var. Dolayısıyla, hemen dava açılmayacak bir şekilde hemen devreye Anayasa' ya dayanarak çıkarılan yasalar girecektir, tabii bu Ailenin Korunması Yasası gibi.

BAŞKAN – Toparlar mısınız.

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ DERNEĞİ (KEFEDER) BAŞKANI AV. NECLA KUBİLAY - Hemen toparlıyorum Canan Hanım.

Dolayısıyla aile içi adalet kavramının toplumsal adaletin de temeli olacağına inandığım için çünkü aile toplumun temeli. Cinsiyet eşitliğinin ailede farkındalık kazanacağına inandığımız için ve aileyi de koruduğu için aynı zamanda bunu bu şekilde "Aile içi adalet sağlamakla yükümlüdür." şeklinde bir ibarenin Anayasa' da yer almasını öneriyorum.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Konuşma sürelerimizi on dakikayla sınırlarsak bu şekilde bütün arkadaşlarımızı eşit bir şekilde dinlemiş oluruz.

Buyurun.

BAŞKENT KADIN PLATFORMU DERNEĞİ DÖNEM BAŞKANI BERRİN SÖNMEZ – Evet toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının bu topluma yerleştirilmesi için çok çalışma gerekiyor. Bu çalışmalar genel olarak toplumda bir zihniyet dönüşümünü sağlamaya yönelik olmalıdır fakat her bir insanı genel olarak toplumun zihniyet dönüşümü için uzun zaman harcayarak vakit geçirmektense önceliği Anayasa' da bu kavramı yerleştirerek hemen Anayasa' nın ilgili bölümlerine toplumsal cinsiyet anlayışını yerleştirip tepeden tırnağa ülke yönetiminin en üst noktasından tabana kadar devletle halk, bireyle toplum, bireyle birey arasındaki ilişkileri ulusal ve yerel kurumlarla toplum ve birey arasındaki ilişkileri şekillendiren Anayasa' nın bu anlayışa sahip olması gerekiyor. Peki Anayasa' ya toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışını yerleştirmek için neler yapmak lazımdır? Bugün burada toplanmamızın sebebi herhâlde bu soruya cevap bulmak öncelikle. Benim görüşüm, bizim görüşümüz daha çok Anayasa' mızın ideolojik kalıp yargılarının yıkılması gerektiği yönünde. Belli ideolojilere sahip Anayasa' nın özgürlükçü ve eşitlikçi yaklaşımlara kapalı kalması son derece normal. Öncelikle ideolojik kalıplardan kurtulan bir Anayasa' ya ihtiyacımız var. Kadın erkek fırsat eşitliği açısından düşündüğümüzde mevcut Anayasa' nın ideolojik kalıp yargıları içerisinde öncelikle kadınlara tanınmış olan toplumsal cinsiyet rolü gelmekte. Hani hep söyleriz gelenekler kalıp yargılarla cinsiyet rolleri üretmekte. Evet doğrudur. Fakat kalıp yargılarla cinsiyet rolleri üreten sadece gelenek değil. Aynı zamanda devlet ideolojisi de aynı şekilde kalıp yargılarla cinsiyet rolü üretmektedir. Başlangıçtan itibaren devletimizin 1930' lu yıllarda şekillenmesiyle birlikte karşımıza çıkan bir kalıp yargı öncelikle kadınları ikiye ayırmıştır. Kadınları ikiye ayırmış, bir kısmını kamusal alana uygun görmüş diğer bir kısmını ev içi geleneksel rollere mahkûm etmiştir. Şimdi bir ülkenin yarısını oluşturan kadınların bir yarısı toplumdaki dışlandığında, kamusal alandan dışlandığında kalan yarısıyla toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak mümkün müdür acaba? Kamu kurumlarında hani deniyor ya terfilerde karar mekanizmalarına giren kadınların sayısının azlığı. Bunların temelinde kadınların bir kısmının törpülenmiş, zaten en baştan dışlanmış olması yatmaktadır. Dolayısıyla, ideolojik kalıp yargıları kırarak kadınlara belli cinsiyet rolleri tanımlayan veya kadınları belli işleri yapar, belli işleri yapamaz şekilde tanımlayan yargıları kırmak için Anayasa' mızda özgürlükler bahsinde daha geniş bir özgürlük tadadına ihtiyacımız var. Özgürlüklerin sayısının artırılarak geniş bir şekilde ifade edilmesi gerekiyor. Ben burada giyim ve hayat tarzı özgürlüğü ifadesini bütün mevcut Anayasa' da yazılı olan dil, din, ırk, etnik köken şeklinde başlayıp devam eden özgürlüklerin arasına giyim ve hayat tarzı özgürlüğü ifadesinin de yerleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Böylelikle kadın kıyafeti erkek siyasetinin kadını araçsallaştırması için eline bir imkân sunmaktan çıkmış olacaktır. Cümle bozuk oldu şöyle düzelteyim: Kadın kıyafetini iktidar aracı olarak kullanan siyasetin önüne geçmek böylelikle mümkün olacaktır. Aynı zamanda bu, toplumda başörtüsü yasalarının kalkmasını sağlayacağı gibi kimilerinde endişe olan belki haklı belki değil ama önemli, dikkate alınması gereken bir endişe, başı açık olanlara da başörtüsü dayatması getirilmesi endişesidir. Giyim ve hayat tarzı özgürlüğü ifadesinin yerleşmesi, örtülü olanın açık olana, açık olanın örtülü olana karışmaması gibi bir toplumsal eşitlik ve özgürlük anlayışının yerleşmesine yardımcı olacaktır zannediyorum.

Diğer taraftan bu konuyu bu şekilde yazarsak eğer bir de siyasi partiler, sendikalar ve belediyeler yerel siyaset toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi için mutlaka önemli roller üstlenmelidir. Bu Anayasa' ya nasıl yerleştirilebilir? Anayasa mutlaka bir siyasi partiler seçim sistemi önermeli. Tabii ki bu siyasi partiler ve seçim sistemini yazacak değil ama belli kriterlere sahip siyasi partiler, sendikalar ve anayasal kurumlar belirtilmelidir Anayasa' da, amir olmalıdır yani, nasıl bir amir hüküm bu konumuz açısından önemli.

Mesela kadın kolları siyasi partilerde veya sendikalarda kadın komiteleri veya belediyelerde kent konseylerinde kadın meclisleri. Bunlar kadını genel siyasi çalışmalar içerisinde ayrı bir alana bir nevi arka bahçeye hapseden kurumlar olarak görüyoruz biz ve ayrımcılık odağı olarak isimlendirmek istiyorum kadın kolları komiteleri ve kadın meclislerinin varlığını. Bu komiteler, kadın kolları ve kadın meclisleri kaldırılmalı ve kadınlar eşit şansa eşit haklara sahip olarak belediye meclislerinde, siyasi partilerin tabandan tavana tüm teşkilat ve kadrolarında ve sendikaların aynı şekilde tüm teşkilat ve yönetimlerinde hak sahibi olabilmelidir. Bunu sağlamak için de üye kayıtlarından başlayarak Anayasa hem siyasi partileri hem sendikaları hem belediyeleri fırsat eşitliği veya toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesini gerçekleştirmeye sevk edecek amir hükmü içermelidir. Üye kayıtlarından başlayarak bunlar yapılmalı ve tüm kurumlar aynı zamanda kamu kurumları da gene Anayasa'nın yönlendirmesiyle karar mekanizmalarında toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışına yer vermek zorunda bırakılmalıdır kadroları, terfileri gerçekleştirilirken. Toplumsal cinsiyet anlayışı yerleştirilmek zorundadır. Nasıl yapılabilir bu? Günümüzde şube müdürlüğünden yukarı, daire başkanlığı diyelim, yukarıdaki kadrolarda kadın sayısı son derece az. Kaç tane kadın müsteşar var acaba ülkemizde? Var mı? Kaç tane rektör var? Oysa üniversite kadın katılımının en yüksek olduğu yerlerden birisi fakat kaç dekan, kaç rektör var? Dolayısıyla, mesela Almanya'da yapıldığı gibi, bütün kurumlar siyasi partiler de dahil olmak üzere, kamu kurumları ve özel kurumlar daima bir cinsiyet eşitliği anlayışıyla süzgeçten, teftişten geçirilmekte. Özel önlemler alınarak teşvikler gerçekleştirilerek kadın katılımı yapılmakta. Mesela kotalar uygulanıyor Almanya'da. Biz kota uygulayabiliriz veya başka önlemler alabiliriz ama şunu kesin olarak kabul etmemiz gerekiyor ki: Mutlaka ister adına pozitif ayrımcılık diyelim ister kota diyelim özel önlemler almak zorundayız. Herhangi bir kurumda 3 kişi ya da 4 kişi görev alacaksa bundan 2 tanesinin kadın olmasını sağlayacak amir hükümler Anayasa'da yer almak zorunda. Yüzde 30 kota vesaire bunlar da zaten sadece ehvenişer olmak bakımından icat edilmiş fikirlerdir. Hedefimiz eşitlik olmak zorunda Anayasa'da.

Diğer bir konuya gelince: İnsan hakları ve ayrımcılık kurulları. Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışını yerleştirmek için en çok çalışması gereken kurullar bunlar olacaktır umarım; kurulurlarsa, kanun tasarıları hazırlandı ama şu anda hangi safhada bilmiyorum. Yeni anayasa da herhâlde bunu amir olmak zorundadır. İnsan hakları kurulu ve ayrımcılık izleme kurulu gerçekleştirilmeli ve tüm kamu kurumları ile özel sektör kurumlarını, siyasi partileri, sendikaları, üniversiteleri bu kurullar bir de cinsiyet eşitliği anlayışı açısından süzgeçten geçirip incelemeye tabi tutmakla yükümlü kılınmalı. Anayasa bu şekilde, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının yerleştirilmesine hizmet edebilir diye düşünüyorum. Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar. Tekrar söz gelirse daha sonra söyleyirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Hak-İş temsilcisi arkadaşımız, Hak-İş'ten bütün arkadaşlarımız söz alacak mı, yoksa...

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU -Yok, ben sadece çalışmalarımız hakkında bilgi vereceğim.

BAŞKAN – Tamam, o zaman.

Buyurun.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU – Bir önceki konuşmacıdan sonra “Kadın Komitesi” demek de birazcık değişik oldu ama cevap niteliğinde olmasa da konuşmamın sonunda birkaç bir şeyi de o konuyla ilgili söylemek isterim.

Hak-İş olarak 12 Haziran seçimlerinin ardından başlayan yeni anayasa yapım sürecine ilişkin pozitif zeminden dolayı büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Bu anlamda, özellikle Meclis bünyesinde başlayan Anayasa Uzlaşma Komisyonu çalışmaları ve onun ardından sizin bu şekilde bir alt komisyonu Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu altında oluşturmanızdan dolayı da çok memnun olduk. Ayrıca, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun geçtiğimiz haftalarda özellikle çalışma hayatı yasalarına ilişkin kanunları da toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla ele alıp eksiklerini ortaya koymuş olması da Hak-İş olarak bizi çok memnun etti, ben bunu da ayrıyeten belirtmek istiyorum. Tam da Komisyonun kendinden beklenen çalışmaların bu dönemde çok daha hızlı ve verimli şekilde yapıldığını düşünüyoruz.

Kuşkusuz, daha önceki konuşmacılar gibi, özellikle çalışma hayatı veya hayatın her alanında kadınların yaşadıkları sorunlara dair söyleyecek çok fazla şeyimiz var ama ben birazcık zamanı da verimli kullanmak adına Hak-İş'in somut olarak önerilerine yer vermek istiyorum konuşmamda.

Biz, 20-23 Ekim 2011 tarihlerinde 12'nci Olağan Genel Kurulumuzu gerçekleştirdikten sonra ilk iş olarak Genel Kurulumuzda da yeni ve sivil anayasa yapım sürecine ilişkin bir karar aldık ki Hak-İş zaten geçmişten beri, 90'lı yıllardan itibaren yeni

anayasayla ilgili bütün görüşlerini her ortamda, her platformda dile getiriyor, bununla ilgili çok yoğun çalışmalar gerçekleştiriyor ancak 2011'deki Genel Kurulumuzun ardından bir anayasa hazırlık komitesini Konfederasyonumuz bünyesinde oluşturduk. Bu Komite üç aşamalı olarak çalışmalarını gerçekleştirdi. İlk olarak, 5 bin üyemize bir anket çalışması yaptık. Burada tabandan tavana doğru görüşlerin akışını sağlamak istedik. Bu anket çalışmasından çıkan sonuçlar bizi yönlendirmede çok etkili oldu. Anketimizi 5 bin çalışanla yapmıştık. Hak-İş'in şu anki kadın üye sayısı yüzde 10,7. Anketimizi gerçekleştirdiğimiz grup içerisinde de yüzde 13,8'lik bir kadın katılımı söz konusuydu. Kadınlarla ilgili veriler ayrıca değerlendirildi.

Yine Hak-İş'in 14 tane üye sendikası bulunuyor. İkinci aşamada, bu sendikalarımızın ilkesel görüş ve önerilerini talep ettik. Burada da kadın odaklı olarak görüşlerini ayrıca bildirmelerini belirttik.

Tüm bu verileri topladıktan sonra, Hak-İş Anayasa Hazırlık Komitesinin altında bir Teknik Komite oluşturduk. Bu Teknik Komite bütün bu gelen bilgileri derleyerek madde bazlı bir çalışma gerçekleştirdi. Komitenin özelliğinde de şöyle bir şey var: Hak-İş'in Kadın Komitesi Başkanı olarak Komitenin sekreteryasını ben yürüttüm. Bu anlamda tüm yaptığımız çalışmalara kadın bakış açısını ve toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın-erkek fırsat eşitliğiyle ilgili konuların tüm önerilerimizin ruhuna işlendiğini belirtebilirim.

Yine Hak-İş'in yaptığı çalışma, biliyorsunuz son dönemde çok fazla anayasaya ilişkin çalışmalar yapılıyor ama biz hiçbir anayasa hukukçusundan destek almadık, tamamen bünyemizdeki uzman arkadaşlardan ve avukatlardan oluşan ve Kadın Komitesi dışında bir de Gençlik Komitemiz var, Gençlik Komitesinden de arkadaşlarımızın yer aldığı, tamamen iç bünyemizde hazırlanmış, kendi geçmiş tecrübelerimize, yaşamışlıklara ve bilgi birikimimize göre hazırlanmış öneriler bütünüdür. Bu anlamda, eleştirilebilecek yerleri olabilir ama Hak-İş'i yansıttığını, ilkelerimizin ete kemiğe büründürülmüş bir hâli olduğunu söyleyebilirim. 11 bölümden ve 84 maddeden oluşuyor önerilerimiz. Bu önerilerimizi biz hem Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Uzlaşma Komisyonuna ilettik. İçindeki dolaylı ya da direkt olarak kadın odaklı maddelerle ilgili de sizlerle yazılı olarak bu önerilerimizi paylaştık ama genel olarak önerimizin felsefesine ilişkin birkaç hususu belirtmek istiyorum. Kısa ve öz bir metin olması, bunlar hep tabanımızdan gelen görüşler doğrultusunda oluştu. Sade bir yazım dili kullanılmıştır. Yine hiçbir ötekileştirmeye imkân tanımayan, insanı ve emeği merkeze alan, insan onurunu yükselten ki biz bunu çok maddede kullandık, insan onuruna yaraşır bir biçimde birçok hususun düzenlenmesini önemsedik. Yine demokratik özgürlükçü, katılımcı ve çoğulcu nitelikte olması, adalet ve eşitliği temel alması, din, kanaat, inanç özgürlüğünü güvence altına alan, yasama, yürütme, yargı olmak üzere her birinin erkinin ahenkli işleyişini esas alan, cinsiyete duyarlı bakış açısını yansıtan, dezavantajlı konumda bulunanları öncelleyen, sosyal hakları sosyal devlet olmanın gereklerine uygun şekilde düzenleyen bir anayasa talebimizi de girişinde belirttik.

Yine anayasa önerimizin başından sonuna kadar hakkın varlığını kural, kısıtlamanın istisna olduğu ilkesini benimsedik. 82 Anayasa'sında da çokça rastlanan, ilk önce haklar sıralanıyor, ardından "ama, fakat, ancak..." gibi sözlerle bazı kısıtlamalara yer veriliyor. Biz hiçbir maddemizde bu kısıtlamalara yer vermedik. Temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümün sonunda tek maddede çok öz olarak kısıtlamalarımızı düzenledik.

Kadın-erkek fırsat eşitliğine ilişkin maddelerimize gelecek olursak: Az önce de söyledim, Anayasa'mızın giriş bölümünden son maddesine kadar bir ana akımlaştırma da diyebileceğimiz, öyle bir bakış açısıyla bütün maddelere bir kadın-erkek fırsat eşitliği bakış açısını yansıttık.

Giriş bölümümüzde özellikle anayasanın insanı ve insani değerleri temel alan, bireyi onur ve emeğini yükselten bir ruha sahip olmasını tanımlarken herkese fırsat eşitliği sağlayan bir anayasa olmasına ilişkin de ilkesel önerimizi yazdık, anayasanın giriş bölümünde.

İkinci bölümümüz devletin temel esaslarını düzenleyen bölümümüz. Burada biz değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez gibi ifadelere yer vermedik. Bunlarla ilgili yenilikçi yaklaşımlarımızı, bakış açımızı ortaya koyacak şekilde kaleme aldık bu bölümleri.

Yine devletin şekli ve niteliklerinde özellikle cumhuriyeti demokratik ve özgürlükçü bir cumhuriyet olarak tanımladık. Onun alt bölümünde devletin temel niteliklerini tanımlarken kadın-erkek fırsat eşitliğini içerecek şekilde demokratik, laik, sosyal hukuk devletiyle ilgili tanımları yanına yazarak o bakış açısını yansıttık o bölümde.

Yine 7'nci maddemiz bu bölümdeki, ayrımcılık yasağı, eşitlik ve adalet. Şu an mevcut madde 10'daki düzenlemeyi birazcık daha geliştirdik. Burada kanun önünde herkesin eşit olduğu, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce gibi sebeplerle ayrımcılık yapılamayacağı, özellikle devletin kadınların, yoksulların, yoksunların, yaşlı, engelli ve çocukların eşitsizliklerini giderici önlemler alacağına yer verdik. Yine, dul ve yetimlerle ilgili hükümlere bu maddemizde yer verdik.

Önerimizin üçüncü bölümü birey hak ve özgürlükleriyle ilgili. Bu bölümde, biz kadın haklarını ayrı bir madde olarak düzenledik. Diğer taraftan katılımcı bir yapıda insan hakları ihlalleri ve ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik kurulu oluşturulmasını önerdik. Kadın haklarıyla ilgili maddemizi “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir, devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” dedikten sonra, ilgili organların da buna uygun olarak hareket etmesini de belirttikten sonra, devletin kadınların çalışma hayatına girişine, aile ve çalışma hayatını uyumlaştırmasına, eğitim imkânlarından ve sağlık hizmetlerinden yararlanmasına, karar alma mekanizmalarına katılımın artırılmasına yönelik geçici ya da sürekli özel tedbirler alacağını biz burada, maddemizde belirttik. Yine son dönemde de oldukça gündemde, kadına karşı her türlü şiddeti önlemenin de devletin yükümlülüğü olduğunu belirttik. Biz burada aile kavramı yerine kadına yönelik şiddeti ele aldık.

Yine devletin kadınların ekonomik, sosyal, kültürel hayatın her alanında fırsat eşitliği yaratılmasına yönelik aldığı tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olamayacağını, kadın hakları altında düzenlediğimiz maddede yer verdik.

Yine, anayasamızda dolaylı olarak kadını ilgilendiren bölümlerimiz de var. Yine, bu birey hak ve özgürlükleri altındaki eğitim ve öğrenim hakkı altında biz bunu ele aldık. Burada eğitimle ilgili haklardan bahsettik. Temel eğitimin tüm vatandaşlar için zorunlu olması, eğitim-öğretim dilinin Türkçe olması ama gerekli durumlarda veya talep hâlinde bunların farklı dillerde eğitim ve öğretim yapılmasına ilişkin esasların düzenlenebileceği; düzenledikten sonra, biz her derecedeki eğitim ve öğretim kurumuna girişte eşitlik esasına aykırı olarak herhangi bir kısıtlama olamayacağını belirttik. Yine kılık ve kıyafetinden dolayı hiç kimsenin eğitim ve öğretimin hiçbir aşamasından mahrum bırakılmayacağını “Eğitim Öğretim Hakkı” başlıklı maddemizin altında kaleme aldık.

Yine din, kanaat ve inanç özgürlüğüyle ilgili maddemiz çok geniş olarak ele alınmıştır. Burada laikliğin tanımına geniş şekilde yer verdik, bizce nasıl laiklik tanımı? Burada da laikliği din, vicdan, düşünce ve ibadet hürriyetinin teminatı olarak ele alıp meşruiyetini insan haklarından aldığına vurgu yaptık. Yine devletin laik olmasının kişilerin inanç, ibadet, kanaat ve dinî telkin özgürlüklerini sınırlandırma hakkı vermeyeceğini, dinî inançlar ve tercihler karşısında tarafsız kalınması ve eşit şekilde hizmet sunulmasını da kapsayacağını ifade ettik. Bu da dolaylı olarak kadınları ilgilendiren bir madde.

Yine “İnsan Hakları İhlalleri ve Ayrımcılıkla Mücadele” başlıklı ayrı bir maddemiz söz konusu. Burada da devletin dil, ırk, renk, cinsiyet diye saydıktan sonra, bu tarzda yapılan insan hakları ihlallerinin ve ayrımcılığın önlenmesine, ortadan kaldırılmasına, eşitliğin sağlanmasına yönelik faaliyetleri koordine etmek, kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına almak ve ayrımcılığa karşı gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğunu ayrıyeten belirttik.

Yine bu çerçevede insan hakları ihlalleri ve ayrımcılıkla mücadele eşitlik kurulu oluşturulacağını, bu kurulun sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşlarıyla katılımcı bir yapıda olacağını ifade ettik ve detaylarının kanunla düzenleneceğini belirttik.

Yine dördüncü bölümümüz “Siyasi Haklar ve Ödevler” başlığı altında. Burada seçme, seçilme, siyasi faaliyette bulunma hakkı, siyasi parti kurma...

BAŞKAN – Lütfen, toparlayalım.

HAK-IŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU – Evet, son iki maddemiz kaldı.

Burada “Kamu Hizmetlerine Giriş ve Kamu Hizmetlerinden Yararlanma Hakkı” altında bir başlığımız yer aldı. Burada da herkesin kamu hizmetlerinden yararlanma, kamuda görev alma ve yükselme hakkına sahip olduğunu vurguladık. Bu hakkın kullanılmasında kılık ve kıyafetin kısıtlayıcı bir neden olmayacağını belirttik.

Yine beşinci bölüm “Sosyal ve Ekonomik Haklar” başlıklı bölümümüz. Burada çalışma hakkını kadın-erkek fırsat eşitliği bağlamında belirtecek olursam, herkesin çalışma hakkı olduğunu, hiç kimsenin hiç kimseye çalışma hakkı, çalışma şartları, ücretler bakımından, dil, din, ırk, cinsiyet, etnik köken, yaş nedeniyle ayrımcılık yapılamayacağı, kadınlar, gençler ve engellilere yönelik alınan pozitif önlemlerin ayrımcılık olarak yine değerlendirilemeyeceği, hiç kimsenin yaşına, cinsiyetine ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağı gibi detaylı hususlara yer verdik.

Önerimizin tamamını ben size ilettim, içeriğinde bütün maddelerde bu bakış açısıyla ilgili önerilerimiz yer alıyor.

Biz Hak-İş olarak bu anayasa yapım sürecinin başarıyla tamamlanmasını, bu süreçte yine üzerimize düşen her türlü katkı ve katılımı sağlamaya özen gösteriyoruz, bundan sonra da özen göstereceğiz. Sadece Hak-İş olarak yaptığımız çalışmaların dışında yine Türkiye Ekonomik Sosyal Konseyin sivil kanadını oluşturan 13 tane sivil toplum örgütünün oluşturduğu bir anayasa platformumuz var. “Türkiye Konuşuyor” toplantıları yapılıyor. 8 Martta da yine kadınlarla ilgili “Kadınlar Konuşuyor” diye bir çalışma gerçekleştirdik. Bu tarz çalışmaların ve yapıların da içerisinde aktif olarak yer alıyoruz. Buralarda da kadın komitesinden arkadaşların katılımını esas alıp kadın bakış açısının oralara da yansıtılmasına özen gösteriyoruz.

Tekrar, davetiniz için teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU – Cevap hakkımı o zaman dışarıda Başkent Kadın Platformuna iletirim, sendikaların kadın platformlarıyla ilgili görüşlere ilişkin.

BAŞKAN – Tamam.

Biz teşekkür ediyoruz, sağ olun sunumunuz için.

Yeni gelen arkadaşlarımız oldu, onlara en son söz hakkı verelim.

Buyurun.

MARMARA GRUBU VAKFI ADINA SAYIŞTAY ONURSAL DAİRE BAŞKANI NURŞEN YAPICI – Marmara Grubu Vakfı adına katılıyorum, emekli olduktan sonra, grupta görev aldım.

Sayın Başkan Müjgan Suver rahatsızlığı nedeniyle katılamadılar ancak faks bilgisi iki dakika önce elime ulaştı. Bu bilgi renkliydi, çıkarılacak olan bölümler var, ilave edilecek olan bölümler var ve yorumlar var. Biz, Müjgan Hanım'la burada bir saat öncesinde buluşup hazırlanacaktık ama bu olanak olmadı rahatsızlığı nedeniyle. O nedenle, şimdilik ben konuşmayacağım, dinledikten sonra belki söz alabilirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Tamam Nurşen Hanım, teşekkür ederiz.

Yazılı olarak biz sunumuzu almıştık.

MARMARA GRUBU VAKFI ADINA SAYIŞTAY ONURSAL DAİRE BAŞKANI NURŞEN YAPICI – Evet, size iletildi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ADINA AVUKAT ÖZGE KÖKSAL - Öncelikle biz bu komisyon toplantılarına ilk kez dâhil olduk. Türkiye Barolar Birliği Kadın Komisyonu yeni anayasa yapımı sürecinde çok etkin olarak çalışmalarını sürdürmekte ancak toplantı tarihi tarafımıza geç bildirildiği için kendilerinin katılımını sağlayamadık.

Türkiye Barolar Birliği olarak Anayasa Uzlaşma Komisyonuna da yeni anayasaya ilişkin düşüncelerimizi, görüş ve önerilerimizi ve mevcut metnimizi de yazılı olarak ilettik. O nedenle, şimdi çok uzatmadan şunu ifade edeceğim: Biz Türkiye Barolar Birliği olarak öncelikle insanı hedef alan, temel hakların korunduğu, hakları kısıtlayan değil çoğaltan, temel hakları güvence altına alan bir anayasa yapılması gerektiğine inanıyoruz. Bu çerçevede ülkemizdeki mevcut yapı dikkate alındığında kadınlar lehine pozitif ayrımcılık içeren düzenlemeler yapılması gerektiğini savunsak da öncelikle mevcut Anayasa'nın 50'nci maddesindeki gibi kadınları engellilerle ve küçüklerle eşit, aynı tutan düzenlemelerden de, benzer düzenlemelerden de kaçınılması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Bir de mevcut Anayasa'nın 10'uncu maddesindeki düzenlemenin daha da önüne geçilerek kadınlar lehine pozitif ayrımcılık içeren, kadın-erkek fırsat eşitliğini kadının birey olarak sağlanmasını içeren düzenlemeler yapılması gerektiğini ifade etmek istiyoruz.

Şimdilik bu kadar, yazılı görüşlerimizi sunduk.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Özge Hanım.

Buyurun.

TÜSİAD ANKARA DAİMÎ TEMSİLCİSİ ERAY AKDAĞ - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, değerli hazırun; öncelikle hepinizi şahsım ve kurumum adına bir kez daha selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

TÜSİAD'ın Ankara Daimî Temsilcisi ve TÜSİAD'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi ilişkiler sorumlusuyum.

Ben sunumumuzu olabildiğince kısa tutacağım. Zaten çok detaya girmek için uygun bir zemin kuşkusuz olmayacaktır anayasa.

Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: TÜSİAD olarak kadın çalışmaları konusunda çok uzun yıllardır kapsamlı çalışmalar yürütmekteyiz, farklı raporlarla, kanunlar, kararlar ve diğer adımlarda ve ikincil mevzuata kadar varan önerilerle kadının konumunun hem siyasette hem çalışma yaşamında hem de diğer alanlarda geliştirilmesi, güçlendirilmesi konusunda kapsamlı çalışmalar yaptık. Bu yapmayı sürdürmeye devam edeceğiz.

Komisyonunuzun nazik daveti ve değerli çalışması için çok teşekkür ediyoruz.

Burada anayasa bağlamında bizim daha önce yazılı olarak da size hem bütün görüşlerimizi biliyorsunuz malumunuz iletme şansımız olmuştu hem de kadın özelinde. Kadın konusunun daha kapsamlı şekilde ele alınmasına zihar bir itirazımız olmayacaktır. Bizim için temel esas kadının konumunun mevcut Anayasa ve 10'uncu maddede bulunduğu konumun asgari korunacak şekilde, mümkünse daha da ilerletilmesine dairdir kuşkusuz. Burada komisyonun bulacağı teknik ve mevzuat izdüşümünü her şekilde desteklemekten yana oluruz diye düşünüyorum.

Mevcut Anayasa'da malumlarınız, eşit temsil konusu bizim için temel öncelik. Devleti kadın-erkek eşitliğinin fiilen yaşama geçmesiyle yükümlü tutan ve bu amaçla alınacak tedbirleri eşitlik ilkesine aykırı saymayan düzenlemenin muhafaza edilmesi ve ilerisine geçilmesi konusunda görüşümüz vardır. Burada kadınların her düzeyde eşit temsil edileceklerine dair Anayasa'daki ilkenin de mutlaka korunması ve/veya geliştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Önümüzdeki dönemde münhasır çalışmanızla ilgili bizimle bilgi paylaşmak isterseniz kuşkusuz şeref duyarız ve arzu ederseniz bunlarla ilgili daha detay ek görüşler ifade edebiliriz.

Bu noktada ben sözlerime son veriyorum ve ilkesel düzeyde bu konudaki durumumuzu ifade ediyoruz.

Çok teşekkürler ve başarılar efendim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

TÜRKİYE İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU ADINA AVUKAT DERYA KARADEMİR – Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Kurumum, Konfederasyonum adına öncelikle Komisyonunuza teşekkür ediyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan ve konuyla ilgili görüşlerimizi açıklamadan önce bir tespiti, bir istatistiki veriyi sizinle öncelikle paylaşmak isterim.

İşçi ve işveren konfederasyonları arasında yönetim kurulunda kadın üyesi olan tek konfederasyon Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonudur. 29 yönetim kurulu üyesinden 2 tanesi, 5 yürütme kurulu üyesinden de 1 tanesi kadındır ve konfederasyonumuz bu anlamda kadın yöneticileriyle temsil olunmaktan da gurur duymaktadır. Öncelikle bunu vurgulamak isterim.

Anayasa konusundaki çalışmalara biz de Konfederasyon olarak başından beri destek verdik fakat çalışma alanlarımızı Konfederasyonumuzun asli faaliyet alanlarıyla sınırladık. Birinci sunumumuz ekonomik anayasa önerimizi ki orada devletin ekonomik alandaki faaliyetlerine ilişkin önerimizi sunduk. Diğer çalışmamız da çalışma hayatına ilişkin düzenlemeler konusunda önerilerimizi sunduk ve buradaki her iki çalışmada da temel hedefimiz, ortaya çıkacak anayasa metninin hiç kimseye değil, herkese ait bir anayasa olması gerektiği fikrinden hareketle hazırlandı her iki rapor da ve yine o fikirden hareketle baktığımızda, toplumsal yapımızın yarısını oluşturan kadınların bu anayasada aynı ölçüde yer alması, herkese ait olan bir anayasa fikrine ulaşılmasının olmazsa olmaz şartlarından diye düşünüyorum.

Burada da dile getirildi, Anayasa'mızda iki tane maddemiz var kadın adının geçtiği, bir tanesi 10'uncu maddesi, eşitlik, en meşhur maddemiz; bir diğeri çalışma hayatını düzenleyen 50'nci maddemiz. Geçmişteki anayasalara baktığımızda durum bundan daha farklı değil. 1961 Anayasa'sında durum daha kötü, bir tane madde var kadından bahseden. 1924 Anayasa'sı biraz daha şanslı, orada üç maddede kadın eşitliğinden bahsediyor. Bugün geldiğimiz nokta itibarıyla şüphesiz ki çok daha iyisini yapmak durumundayız, böyle bir sorumluluk altındayız. Eşitlik kavramını insan haklarından bağımsız düşünmüyoruz, insan haklarının ayrılmaz bir parçası olarak kabul ediyoruz ve burada da yapılan vurgular arasında öne çıktı, fırsat eşitliği kavramıyla yine birlikte değerlendiriyoruz ve fırsat eşitliğinin somutlaştırılması gerektiğini, anayasada bunun bir ilke olarak ortaya konulması ancak yasalar seviyesinde de bunun hayata geçirilmesinin önemli olduğunu vurgulamak istiyorum.

Yine burada izninizle bir parantez açmak isterim. Anayasalara biz hangi metinleri yazarsak yazalım, en idealini yazalım, eğer biz bunu mevzuatımızla, ikincil mevzuatla ve kanunlarla, diğer idari uygulamalarla hayata geçiremez isek anayasaya aykırı davranışta bulunmanın ötesinde anayasanın hedeflerine aykırı sonuçlar doğuracak eylemlere girmiş oluruz. Dolayısıyla anayasada yer verdiğimiz hükümler kadar bunların yaşama geçmesi de hiç şüphesiz ki çok önemli. Kaldı ki kadın ve erkek eşitliği konusunda bizim uluslararası taahhütlerimiz var. Yine burada gündeme getirildi, Birleşmiş Milletlerin Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nden başlayarak Avrupa Birliği nezdinde bu alanda yapılan birçok düzenleme var. Biz bir kere bunlar nedeniyle bir taahhüt altındayız. İzninizle, ben Birleşmiş Milletlerin Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin başlangıç bölümündeki iki değere vurgu yapmak istiyorum. Orada der ki: Bir ülkenin tam ve eksiksiz kalkınmasının, dünyada refahın ve barışın elde edilmesinin, kadınların erkeklerle eşit şartlarda, her alanda azami katkıları gerektirdiği, erkeklerle kadınlar arasında tam bir

eşitliğin gerçekleşmesi için kadınlar ile erkeklerin toplumdaki geleneksel rollerinde bir değişiklik ihtiyacı olduğuna vurgu yapılmakta ki bu masada da gündeme gelen hususlardan yine bir diğeri buydu.

Diğer ülkelerin anayasalarına baktığımızda da aslında moda oldu Sayın Başkanım, siz mutlaka daha iyi biliyorsunuz, neredeyse bütün ülkelerin anayasalarında eşitliğe, ayrımcılığa ilişkin hükümler yer alıyor, çağdaş bir anayasa yapmanın olmazsa olmaz parçalarından bir tanesi bunu yazmak ama aslıolan tabii ki bunun hayata geçirilmesi biraz önce de ifade ettiğim gibi. Bu örneklerden bizim önem verdiklerimiz ki size sunduğumuz yazılı görüşler arasında da var bu.

Almanya Anayasası örneğin eşitliğin gerçekten sağlanmasına bir vurgu yapıyor, eşitliğe vurgu yapmakla yetinmiyor, gerçekten sağlanması noktasında bir vurgusu var. Avusturya Anayasası resmî atamalarda makam sahibinin cinsiyetinin belirtilmesi gerektiğini vurguluyor. Çok basit görünüyor aslında bu tedbir ama toplumsal cinsiyetteki farkındalığın artırılması, ilginin geliştirilmesi açısından da son derece etkin olabilecek bir öneri diye düşünüyoruz. Finlandiya Anayasası'na baktığımızda kadının çalışma yaşamında korunmasında değil, cinsiyetler arasında eşitliğin teşvik yoluyla sağlanmasına vurgu yapan bir anayasa. Fransız Anayasası'nda da kadın ve erkeklerin seçimle gelinen görev ve mevkilerin yanı sıra mesleki konumlara ve sosyal sorumluluklara eşit şekilde erişmelerinin kanunla teşvik edileceğini düzenlemekte. İtalyan Anayasası da paralel bir biçimde, kadın ya da erkek her vatandaşın devlet memuriyetine ve seçim işlerinde eşit olarak yer alacağını ve kadın ve erkekler arasında eşit fırsat eşitliklerinin teşvik edileceğini vurguluyor. Türk kadınları aslında anayasal düzenlemeler açısından çok da geride değiller, çok da vahim bir durum da değiller ama bunun fiilî yaşama geçtiğine somut olarak verilerle baktığımızda, nasıl geçtiğine baktığımızda Dünya Ekonomik Forumu'nun Kasım 2011'de açıkladığı Cinsiyetler Arası Farklılık Raporu'nda 135 ülkede 122'nci sıradayız. Bunlar son derece olumsuz veriler diye düşünüyoruz. İstihdam açısından da OECD'nin en kötü durumdaki ülkelerinden bir tanesiyiz. OECD ortalaması yüzde 61 seviyesinde iken bizim kadınlarımız yüzde 30 seviyesinde ki o da bir süredir uygulanan kararlı teşviklere rağmen gelebildiğimiz bir nokta. AB ilerleme raporlarında yine eşitlik konusundaki eksikliklerimiz, hatta mevzuatımızın yeterli olmasına rağmen, bunun hayata geçirilememesi yönündeki eleştirilerle karşı karşıyayız.

Size yazılı olarak sunduğumuz raporumuzda vardı. Ben de değerli vakitlerinizi daha fazla almak istemiyorum ama eğitim konusunda da özellikle kız çocuklarının eğitime girmesi ve o eğitimi terk etmeleri noktasında da en kötü sonuçlar anlamında Avrupa 1'incisiziz.

Bizim anayasa konusundaki değişik maddelere ilişkin önerilerimiz var elbette ki ancak bu Komisyonumuzun gündemini doğrudan ilgilendirdiği için bir maddenin altını çizmek istiyorum izninizle. Çalışma yaşamında mevcut Anayasa'mız kadınların korunmasından bahsediyor. Şöyle bir geleneksel bakış açısıyla baktığımızda evet, kadınlar korunmalıdır ama bunun artık terk etmemiz gereken bir bakış açısı olduğuna inanıyoruz çünkü bugüne kadar yaptığımız her düzenlemenin altında "kadınları koruyoruz" gerekçesi vardı fakat biz kadınları koruma gerekçesiyle kadınları çalışma yaşamının, sosyal yaşamın dışına ittik. Hatta mevcut Anayasa'mızdaki yaklaşım kadınları çalışma hayatı açısından engelliler ve çocuklarla aynı düzlemde kabul eden bir bakış açıydı. Kadınların çalışma hayatında korunmasından değil ancak hamilelik ve annelik dönemlerinde, doğum sonrası dönemlerinde korunmalarından söz etmek gerekir. Biz de önerimizi bu çerçevede hem sizlere hem de Anayasa Uzlaşma Komisyonumuza arz ettik çünkü toplumsal bakış açısında kadınların aciz bir cinsiyet grubu olarak algılanmasına yol açan bu bakış açısı, bu anayasal düzenlemenin mutlaka değiştirilmesi gereken hükümler arasında yer alması gerektiğine inanıyoruz. Kaldı ki çalışma mevzuatımız açısından baktığımızda yine kadınları koruma saikiyle getirilmiş, kadınların çalışmayacağı işler listesi, kadınların çalışmayacakları saatler listesi, kadınların çalıştırılmayacakları dönemler listesi gibi uzun listelerimiz var. Bunlar kadınları koruyan değil, kadınları çalışma yaşamının dışına iten düzenlemeler düşüncesindeyiz.

Yine, anayasayla ilgili önerimiz çerçevesinde İş Kanunu'muzda yer alan ayrımcılık yasağının, iş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep benzeri nedenlerle ayrımcılık yapılamayacağına ilişkin düzenlemenin bir benzerinin anayasamızda da düzenlenmesi gerektiğine ilişkin bir önerimiz var. Buradaki önerimizin temelinde de kadınları korumaktan değil, kadınları ayrımcılıktan korumaktan yana bir tavır sergilememiz gerektiği düşüncesiyle bu önerilerimizi sunduk.

Sonuç itibarıyla, Kıymetli Başkanım ve değerli katılımcılar, kadın erkek eşitliğinin fiilen hayata geçirilmesini bir hedef olarak ortaya koymak, bu alandaki girişimleri teşvik etmek, kadınların erkeklerle aynı ölçüde eğitim, istihdam, aile, sosyal ve siyasal yaşam, sosyal güvenlik, kamu görevine girme ve hizmetlerine ulaşma hakları temelinde ve esasen sosyal yaşamın tüm katmanlarında yer almasının temin edilmesini devletin görevi arasında kabul ederek anayasamızda yer alması gereken bir düzenlemedir diye düşünüyoruz. Biz de çünkü bunun asıl devamı ve belki de en uzun soluklu olanı zihniyet değişimiyle birlikte bunun gelişmesi gerektiği çünkü bizde

toplumsal cinsiyet eşitliği ya da ayrımcılığı algısı doğum öncesi dönemden başlayarak, çocuğun cinsiyetinin belli olmasından itibaren başlayarak eğitime ulaşma ve hayatın diğer bütün katmanları itibarıyla devam eden bir süreç. Buradaki yolumuz daha zorlu bir yol. Anayasaya bazı hükümleri yazarız, en iyisini yazarız ama bunu hayata geçirirken anayasaya yazmaktan daha kararlı bir tutum izlememiz gerekir diye düşünüyorum.

Saygılarımla arz ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Uçan Süpürge'den gelen arkadaşlarımız... İsim olarak da önce kendinizi tanıtırınız. İkiniz ayrı sunumlar mı yapacaksınız?

UÇAN SÜPÜRGE DERNEĞİ TEMSİLCİSİ SELEN DOĞAN – Hayır, ben bir cümle söyleyip hemen arkadaşımıza vereceğim.

BAŞKAN – Tamam.

Buyurun.

UÇAN SÜPÜRGE DERNEĞİ TEMSİLCİSİ SELEN DOĞAN – Bizce de aile toplumun temeli değil, aslında toplumun temeli bireylerdir. Cinsiyet eşitliği perspektifinde çalışan, hak temelli bakan ve bu yönde kadınların güçlenmesi için çaba sarf eden tüm örgütler gibi biz de bu doğrultuda düşünüyoruz ve yeni anayasanın da böyle bir ruh hâli içinde, böyle bir perspektiften yapılmasının gerçekten devrim niteliğinde olabileceğini düşünüyorum. Eşit yurttaş, bireyler olarak güçlendirilmemizi çok önemli buluyorum.

Biz de çok somut olarak taleplerimizi Komisyona iletmıştik diyorum ve hemen arkadaşımıza sözü veriyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

UÇAN SÜPÜRGE DERNEĞİ TEMSİLCİSİ SEVNA SOMUNCUOĞLU – Öncelikle Uçan Süpürge'nin Anayasa Kadın Platformunun bir bileşeni olduğunu belirterek başlamak isterim. Anayasa Kadın Platformunun deklare ettiği metni destekliyoruz ve onun görüşlerini paylaşıyoruz.

Eğer anayasa, en basit anlamıyla bir toplum sözleşmesi ise o toplumdaki her bireye eşit yakınlıkta durmak zorundadır, dolayısıyla ayrımcı olmamak zorundadır bireylerine karşı. Eğer kadın erkek eşitliği açısından ele alacaksa ayrımcılığı, toplumun diğer dezavantajlı kesimlerini de göz önünde bulundurmak zorunluluğumuz vardır. Zaten kadın hareketi tarihi, ayrımcılığa karşı sadece kadınlar açısından mücadele etmemiştir, toplumun bütün dezavantajlı kesimleri adına da mücadele etmiştir.

Bu anlamda, biz yeni anayasanın uluslararası hukuka dayanılarak yazılmış sözleşmeleri temel alması gerektiğini düşünüyoruz. Kadın erkek eşitliği açısından da bizim tarafı olduğumuz –arkadaşlarım da söz ettiler- SEDAV Anlaşması (Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) on altı maddesinde zaten eşitlik meselesini çözüme kavuşturacak ilkeleri özetlemiştir. Dolayısıyla yeni anayasamız SEDAV'ın bu on altı maddesini göz önünde bulundurarak bir çalışma yaparsa eşitlik konusunda çok büyük bir adım atmış oluruz.

Ama öte yandan -defalarca da belirtildi, tekrar vurgulamakta yarar var- anayasamız bireyi temel almalı, kadınları özellikle birey olarak tanımlamalıdır. Var olan Anayasa'mızda 2 kere "kadın" sözcüğü geçmekte, bunun yanında, kadınlar da kastedilerek 12 kez "aile" kelimesi geçmektedir. Bu anlayıştan uzak olarak yazılmalıdır yeni anayasa. Elbette ki cinsiyetler arası eşitlik idealine dayanmalıdır ama "cinsiyetler" derken hep göz ardı ettiğimiz, yok saydığımız daha dezavantajlı kesimleri de vurgulamak gerek. Tabii ki kadınlar, kız çocuklar başta olmak üzere, LGBT bireyler dâhil, ihmal edilmiş tüm toplulukları yurttaş ve birey olarak kabul etmek durumundadır.

Ayrıca yeni anayasada önyargılara, yıkıcı geleneklere yer verilmemelidir. Evrensel hak ve özgürlüklerle yoğrulmuş gerekçelere dayandırılmalıdır. Kadınların genç yaşta evlendirilebileceği gibi, en uygun ortamın ev olduğu gibi, eşcinselliğin hastalık olduğu gibi yanlış inanışlara dayandırılmamalıdır. Soyut ve yoruma açık kavramlar içermemelidir. Namus, onur, ailenin korunması, genel ahlak, millî güvenlik, kamu düzeni gibi soyut ve yoruma açık kavramlar yerine daha evrensel ilkelerle tanımlanmış kavramlara yer vermelidir.

Elbette ki laik, sosyal ve hukuk devleti niteliklerini ön plana çıkarmalıdır. Her türlü inanç ve inançsızlığa eşit mesafede durduğunu belirtmelidir. Var olan Anayasa'mızın 15'inci maddesi laiklik ilkesini tanımlarken kimsenin dil, din, inancını açıklamaya zorlanamayacağını söyler ama maalesef uygulamada, ben bireysel olarak her yıl, ilçe millî eğitim müdürlüğü tarafından dinî inancımı

açıklamaya, hatta ispat etmeye zorlanmaktayım. Dolayısıyla uygulamadaki bu keyfi tavırları engelleyecek nitelikte yaptırımlar da içermelidir yeni anayasa.

Sosyal hakları birey temelli ele almalıdır yeni anayasa. Bizim toplumumuzda ev kadınlığı, herhangi bir ücretli işte çalışmayan kadınlar maalesef çoğunluğu oluşturmaktadır kadınlar arasında. Onlar için de sosyal güvenlik haklarından yararlanmasının bir yolunu açmalıdır.

Elbette ki ev içi şiddet ve kadın cinayetlerinde direkt devleti yükümlü kılmalıdır.

Yurttaşlarına ve sivil toplum örgütlerine, yasama faaliyetlerine direkt katılacak olanağı sağlamalıdır ve böylece Parlamentosunun denge ve denetim işlevini yerine getirmesinde yurttaşlarına da görev tanınmalıdır.

Kadınların var olan dezavantajlı durumunu her alanda gidermek için kota uygulamasını zorunlu kılan bir anayasa olmalıdır.

Elbette ki yeni anayasa, sığınmacı, göçmen ve mültecileri de gören, kapsayan ve onlara ayrımcılık yapılmasını engelleyen hükümler de içermelidir diyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sekiz sivil toplum kuruluşumuzdan sözcülerimiz konuştu. KEFEDER'den Necla Hanım, Başkent Kadın Platformundan Berrin Hanım, Hak-İş'ten Jülide Hanım, Marmara Grubu Vakfından Nurşen Hanım, Türkiye Barolar Birliğinden Avukat Özge Hanım, TÜSİAD'dan Eray Bey, Türkiye İşveren Sendikalarından Avukat Derya Hanım, Uçan Süpürgeyi temsilen de Selen Hanım ve Sevna Hanım, teşekkür ediyorum.

Sayın vekillerim, konuyla ilgili sizlerin bildirmek istediği, sormak istediği konular varsa sizlere söz vermek istiyorum.

DİLEK YÜKSEL (Tokat) – Ben teşekkür ediyorum değerli sivil toplum kuruluşlarımızın temsilcilerine, görüşlerinden dolayı. İnşallah bu görüşleri de bizim anayasa yolculuğumuzda bize ışık tutacaktır diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Vekilim.

MEHMET KASIM GÜLPINAR (Şanlıurfa) – Ben de değerli katılımcılara teşekkür ediyorum.

Tabii, biz burada, değerlendirme toplantısı olduğu için, görüşleri almakla mükellefiz sanırım şu anda. Yoruma çok girmeye gerek, ihtiyaç duymuyorum çünkü katıldığım yorumlar var, katılmadığım yorumlar var. Ben yine de bütün arkadaşlara, değerli katkılarından dolayı çok teşekkürlerimi sunuyorum. İnşallah o görüşlere karşı, benim karşı görüşlerimi başka bir platformda paylaşma imkânı sizlerle bulurum diye ümit ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, anayasa çalışması, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında, çok geniş bir şekilde devam ediyor. Ancak burada konumuz belli. Kadın erkek fırsat eşitliği açısından, cinsiyet eşitliği açısından biz anayasayı değerlendiriyoruz.

Değerli katkılarınız için teşekkür ediyorum. Eğer, eklemek istenilen bir husus yoksa toplantıyı...

Buyurun.

BAŞKENT KADIN PLATFORMU DERNEĞİ DÖNEM BAŞKANI BERRİN SÖNMEZ – Ben, Hak-İş Konfederasyonundan arkadaşlarımız rahatsız oldular zannediyorum, o konuda bir düşüncemi iletayım. Şu anda mevcut sistemimizde var olan siyasi partilerin kadın kolları veya sendikaların kadın komiteleri ya da belediyelerin kent konseyleri ve kadın meclislerini küçümsüyor ya da kötülüyor değilim. Oralarda çalışan kadınların gayretleri son derece önemli, kıymetli ve büyük tecrübeler sağlamıştır bütün olarak kadın hareketine, genel olarak kadın hareketine ve Türk siyasi hayatında bir kadın tecrübesi yaşatmışlardır. Ancak, bu durum, özel kadın kolları ve meclislerinin varlığı ehvenişer bir durumdur yani hiç yoktan iyi, en kötünün iyisi bir durumdur, günümüzün eşitlik anlayışına ulaşmak için yeterli bir uygulama değildir. Artık bu uygulamanın bu nedenle sona erdirilerek genel teşkilat içerisinde kadın ve erkek tümüyle eşit birey olarak var olmalı ve devlet bu eşitliği sağlayacak özel önlemleri almakla tüm kurumları yükümlü kılmalıdır, anayasa vasıtasıyla bu yükümlülüğü kılmalıdır demek istiyorum. Kimsenin kendisi için rahatsızlık hissetmesine gerek yok.

Bir de şunu eklemek istiyorum: Ben, özgürlükler bahsinde, giyim ve hayat tarzı özgürlüğünün yer alması gerektiğini söylerken bir hatırlatmayı unutmuşum. Gerek Paris Şartı gerek Helsinki Sözleşmesi, devletleri, taraf devletleri, sayılmış olan özgürlükleri uygulamakla yükümlü kılmıştır ve bir başka maddeyle, her bir devletin, gerektiği takdirde, kendi şartlarına göre uygun gördüğü yeni özgürlükleri bu metne ekleyebileceğini de kayda geçirmiştir. Dolayısıyla bizim ülkemizde de mevcut özgürlüklerin içerisine bir de giyim ve hayat tarzı özgürlüğü ifadesinin yazılması için uluslararası literatür hazırdır ve bizim ülkemizde bunun gerekli olduğuna inanıyorum. Zihniyet dönüşümünün sağlanabilmesi için gerekli bir şart olarak görüyorum bunu.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Söz hakkı doğru galiba, buyurun.

HAK-İŞ KONFEDERASYONU KADIN KOMİTESİ BAŞKANI JÜLİDE SARIEROĞLU – Söz hakkı değil de kendimizi daha iyi ifade etme adına, belki de teşekkür etmem lazım, böyle bir imkânı da sağladığı için hanımefendiye yani ben de diğer görüşlerin tamamına katılmakla birlikte, özellikle konfederasyonumuz, sendikalar açısından konunun biraz farklı olduğunu düşünüyorum. Çünkü, maalesef Türkiye’deki genel olarak kadınların çalışma hayatındaki konumu, zaten kayıt dışı istihdam oranları buradaki herkes tarafından biliniyor. Biz sendikalar olarak gerçekten çok az, dar kapsamda bir kesimi temsil ediyoruz. Bu kesim içerisinde de yine kadınların durumlarıyla paralel olarak kadınların konumu, özellikle sendikalarda çok fazla dezavantajlı durumda. Kadın komitelerinin oluşumu, Hak-İş yüzünü dünyaya, Avrupa’ya çevirmiş bir konfederasyon. Üye olduğumuz Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve Uluslararası İşçi Sendikaları Konfederasyonlarında da kadın komiteleriyle ilgili örgütlenmeler var. Bu bağlamda, biz benzer bir yapıyı içimizde barındırdığımız için, hem kadın komitelerini önemsiyoruz, sadece merkezde değil, bizim tüm Türkiye çapında bu şekilde bir örgütlenmemiz var.

İkincisi de yönetiminde, üye yapısında bu kadar erkek egemen bir organizasyonda kadınların tabandan tavana kadar yükselişi birazcık uzun bir zaman alıyor. Biz bunu ara bir mekanizma olarak değerlendiriyoruz. Kadın komitelerimiz sayesinde, 2009 yılında 2,6’ydı bizim Hak-İş’in kadın üye sayısı, 2011 yılında yüzde 10,7’ye yükselttik. Yine, genel merkezlerimizin -az önce Derya Hanım bahsetti- zorunlu organlarında 13 tane kadın varken 2011’de 24’e yükselttik. Hiç şube başkanı kadını yokken 2011 yılında kadın komitelerine üye olan, ilk önce il başkanı olan arkadaşlarımız, 2 tane kadın komitesi sendika şube başkanımız var şu anda kadın olarak, 2 tane bölge başkanımız, 19 tane de il temsilcimiz var. Yani şu anda Türkiye’de henüz toplumsal dönüşümden bahsediyoruz, zihinsel bir dönüşümden bahsediyoruz. Bu dönüşüm tam olarak sağlanmadan bu tarz mekanizmaların, kadınları özellikle de karar alma mekanizmalarına taşıma açısından, ben kendi adıma, kurumum adına konuşabilirim, sendikalarda önemli olduğunu düşünüyorum.

Diğer bir noktayı da arkadaşlarımız da burada olduğu için belirtmek istiyorum. Kadın komitesinde 2 arkadaşımızın çok önemli bir uluslararası başarısı var. Biz bir hapsolmuş bir yapı değil, tamamen konfederasyonumuzun politikalarına -ben danışman olarak da görev alıyorum- müdahil, onları yönlendiren bir konumdayız yani kadın bakış açısını içselleştirmesine katkı sağlayan yetkin arkadaşlarımız. Yanımdaki arkadaşım Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonunun yönetim kurulu üyeliğine, kadın komitesi yönetim kurulu üyeliğine büyük bir seçim sonucunda ve adaylar arasında yarış sonucunda girmiş bir arkadaşımız. Yine, Tuba arkadaşımız da Pan Avrupa İşçi Konfederasyonunun Gençlik Komitesi Başkanı olarak şu anda tüm Avrupa’da başkanlık görevini yapan bir arkadaşımız. Bu anlamda, komitelerimizin dünyada karşılığı vardır. Türkiye açısından da bu uluslararası başarıları da kazandırdığımız için, arkadaşlarımızla biz gurur duyuyoruz. Önemlidir diyorum, içinde bulunduğumuz süreçte.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Katılımınızdan ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

TOBB TEMSİLCİSİ – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Siz söz almayınca, ben, birliktesiniz diye düşündüm.

TOBB TEMSİLCİSİ – TOBB Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı adına vekâleten katıldım. Stajyer avukatım. Bugün burada olmaktan dolayı çok mutlu oldum. Hani, gençlerin de burada temsilen, burada dinlemek bile beni çok mutlu etti ama hâlâ, gelişen toplumda, eşitliği konuşmak beni üzdü açıkçası. Burada hani, hâlâ kadınların birtakım dertlerini konuşuyor olmak beni üzdü. Yani, hani, belli noktalardayız, birçok avukat var burada ama Doğu ve Güneydoğu’nun gençlerini düşünüyorum. Fırsat eşitliği olmadığını görüyorum. Buradaki, büyük şehirlerdeki insanları düşünüyorum ve hâlâ kadınların problemlerini Türkiye’de konuşuyor olmak, gelişmiş ülke düzeyinde olmadığımızı gösteriyor gibi geldi biraz. Umarım bunları aşarız. Umut vadettiğimizi düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Teşekkür ediyorum katılımınız ve katkılarınız için, ayağınıza sağlık.

Toplantımız kapanmıştır.

Kapanma Saati: 16.48